

Tussenrapportage veldonderzoek vleermuizen

Beiroetdreef te Utrecht

In opdracht van: Van Dijk Geo- en Milieutechniek B.V.

6 juli 2015

Colofon

© 2015 Laneco / Van Dijk Geo- en Milieutechniek B.V.

Tekst en samenstelling: Ir. D. van Pijkeren

Projectleiding: Ir. D. van Pijkeren

Eindverantwoordelijk: Ir. D. van Pijkeren

Met medewerking van:

Projectnummer: 63.15.01

In opdracht van: Van Dijk Geo- en Milieutechniek B.V.

Wijze van citeren: Van Pijkeren, D., 2015. Tussenrapportage veldonderzoek vleermuizen Beiroetdreef te Utrecht. Laneco, Ede.

Contact: Laneco
Mastbos 25
6718 HA Ede
www.laneco.nl



Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

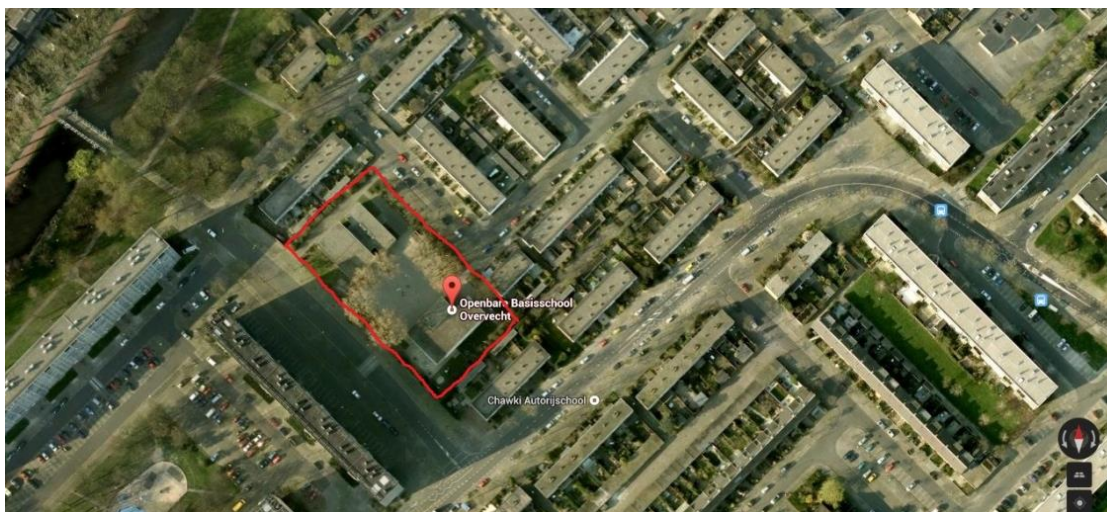
INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING	5
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	5
2	WETTELIJK KADER.....	7
2.1	FLORA- EN FAUNAWET.....	7
3	SOORTBESCHRIJVING	10
3.1	VLEERMUIZEN	10
4	ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE	11
4.1	ONDERZOEKSVRAAG	11
4.2	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	11
4.3	ONDERZOEKSRONDES	11
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	12
5.1	VLEERMUIZEN	12
5.2	OVERIGE	12
6	CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES.....	13
6.1	CONCLUSIE	13
6.2	CONSEQUENTIES.....	13
BIJLAGE 1	LITERATUURLIJST.....	14
BIJLAGE 2	WAARNEMINGEN OP KAART	15

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

In Utrecht is aan de Beiroetdreef de sloop van de basisschool Overvecht voorgenomen. Op deze locatie wordt een nieuw gebouw gerealiseerd.



Globale ligging plangebied (Luchtfoto: Google).

In een eerder uitgevoerde quick scan flora en fauna is geconstateerd dat de bebouwing niet op voorhand ongeschikt is als verblijfplaats voor vleermuizen. Laneco is gevraagd om nader onderzoek te verrichten naar het gebruik het plangebied door vleermuizen.

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGRENEN

Het plangebied ligt in de bebouwde kom van Utrecht, aan de noordzijde van de wijk Overvecht Noord. Om de wijk heen ligt een groene parkachtige structuur, die ook op ongeveer honderd meter ten noorden van het plangebied ligt. Om het plangebied heen liggen dicht bebouwde woonwijken en flats, met maar weinig volwassen groene elementen.

Het plangebied zelf betreft 2 gebouwen; een school van 2 verdiepingen en een gymzaal. Op het plein staan verschillende grotere bomen en om het plangebied is sprake van lage struweelbeplanting. Het plangebied is voor meer dan 80% bebouwd en verhard.

De bestaande bebouwing in het plangebied zal in de nabije toekomst worden gesloopt en er wordt nieuwe bebouwing herbouwd.



Indrukken van het plangebied (foto's Laneco).

2 WETTELIJK KADER

2.1 FLORA- EN FAUNAWET

2.1.1 *Wettelijk kader*

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. De Flora- en faunawet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- Artikel 8: het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Artikel 9: het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Artikel 10: het is verboden beschermde diersoorten opzettelijk te verontrusten;
- Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Artikel 12: Het is verboden eieren van beschermde diersoorten te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen;
- Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

2.1.2 *Procedurele gevolgen*

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

- beschermingscategorie 1:
Een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Denk daarbij aan soorten zoals konijn, veldmuis, egel, ree, bruine kikker en kleine watersalamander. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden

uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast.

- beschermingscategorie 2:
Voor beschermde soorten die niet zo algemeen zijn en dus extra aandacht verdienen (bijvoorbeeld eekhoorn, steenmarter en wild zwijn), geldt de vrijstelling alleen als er een goedgekeurde gedragscode is. Organisaties die geen gedragscode hebben moeten, voor ingrepen die leiden tot verstoring of aantasting van deze soorten, een ontheffing aan te vragen.
- beschermingscategorie 3:
Voor ongeveer honderd zeldzame soorten (o.a. das, boommarter) geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Dan is meestal een ontheffing van het ministerie van EZ nodig, met uitgebreide toetsing.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege dwingende redenen van groot openbaar belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Uit uitspraken van de Raad van State blijkt dat volgens Europese richtlijnen (Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn) het verlenen van een ontheffing voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn alleen mogelijk is onder een beperkt aantal voorwaarden. Ontheffingen van de Flora- en faunawet worden alleen verleend als de volgende voorwaarden van toepassing zijn:

Alle soorten:

- Er zijn geen alternatieven;
- Het duurzaam voortbestaan van de populatie is niet in het geding.

Voor soorten van Tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Uit een uitspraak van Raad van State (juli 2012) blijkt dat in alle gevallen dat het overtreden van de artikelen 10 en 11 van de Flora- en faunawet niet kan worden voorkomen door mitigatie, bij het ministerie een ontheffing van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet is een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving.

3 SOORTBESCHRIJVING

3.1 VLEERMUIZEN

Alle vleermuissoorten, hun verblijfplaatsen en belangrijke onderdelen van het leefgebied zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet, volgens tabel 3 van deze wet en bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Vleermuizen zijn vliegende zoogdieren die aan de hand van echolocatie hun positie bepalen. Deze nachtdieren verblijven overdag in besloten ruimtes. Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis en laatvlieger en boombewonende soorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Daarnaast zijn er soorten die van beide elementen gebruik maken.

Ook is er onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz.) of bomen (in holten, achter de bast). Een groot aantal soorten, ook soorten die 's zomers in boomholten verblijven, overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders.

Alle vleermuizen zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet (Tabel 3 Flora- en faunawet en bijlage IV Habitatrichtlijn).

Vanaf begin april komen vleermuizen te voorschijn uit hun winterverblijven, afhankelijk van het weer, de ene soort wat later dan de andere. Van half mei tot half juli vormen de vleermuizen kraamkolonies waarin de jongen worden geboren en grootgebracht. De mannetjes verblijven dan apart in kleinere groepen. Vanaf half augustus tot september, in het paarseizoen, vallen de kraamkolonies uiteen en trekken sommige soorten vleermuizen uit hun voortplantingsgebied weg, terwijl andere soorten nooit ver vliegen tussen zomer en winter verblijf. In deze periode paren de meeste vleermuissoorten.

Vanaf oktober gaan de verschillende soorten in winterslaap, waarbij de ene soort zich eerder terugtrekt in zijn winterverblijf dan de andere (Helmer, 1988).

Omdat de soorten vaak jarenlang gebruik maken van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied.

4 ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE

4.1 ONDERZOEKSVRAAG

Doel van dit onderzoek is om na te gaan of de voorgenomen ingreep gevolgen heeft op verblijfplaatsen van beschermde soorten vleermuizen. Als effecten op deze beschermde soorten zodanig zijn dat belangrijke onderdelen van het leefgebied of verblijfplaatsen (indirect) verloren gaan, dan moet over het algemeen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor de ingreep worden aangevraagd.

In een verkennend onderzoek is door Van Dijk Geo en Milieutechniek B.V. geconstateerd dat de bebouwing in het plangebied dienst kan doen als verblijfplaats voor vleermuizen.

4.2 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek naar vleermuizen in de zomer is uitgevoerd met behulp van een batdetector (Pettersson D240X). Batdetectors vertalen de voor mensen onhoorbare sonargeluiden van vleermuizen in hoorbare geluiden. Vleermuizen zijn op naam gebracht door interpretatie van het ritme en de klank van hun sonargeluid, gecombineerd met zichtwaarnemingen van vliegstyl en grootte.

Er zijn twee onderzoeksrondes uitgevoerd in het zomerseizoen van 2015 om de aanwezigheid van en het gebruik van het plangebied door vleermuizen in kaart te brengen. De zomerrondes betroffen een avondonderzoek dat door drie personen is uitgevoerd en een ochtendronde die door 1 persoon is uitgevoerd. Tijdens de onderzoeksrondes is gekeken naar verblijfplaatsen, vliegroutes en foeragerende dieren.

Er is gewerkt conform de protocollen voor vleermuisonderzoek zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2013).

Voor een volledig onderzoek conform het vleermuisprotocol is het noodzakelijk om ook in het najaar naar paarplaatsen en winterverblijfplaatsen te kijken. Deze rapportage betreft dan ook een tussenrapportage.

4.3 ONDERZOEKSRONDES

Datum	Periode/soort	Zon op/onder	Windkracht	Temp.	Bijzonderheden
18 mei 2015	Vleerm. avond	20:31 uur	2-3 Bft.	11°C	Bewolkt
23 juni 2015	Vleerm. ochtend	5:20 uur	2-3 Bft.	13°C	Bewolkt

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 VLEERMUIZEN

5.1.1 Zomer

In het zomerseizoen is het gebruik van het plangebied aan de Beiroetdreef te Utrecht door vleermuizen middels onderzoek met de batdetector onderzocht. De waarnemingen zijn weergegeven in bijlage 2.

1e onderzoeksronde

Tijdens de eerste onderzoeksronde kwamen de eerste gewone dwergvleermuizen ruim 20 minuten na zonsondergang uit de wijk aan de noordzijde langsvliegen. Totaal vlogen er slechts 3-4 gewone dwergvleermuizen langs; enkele bleven korte tijd in het plangebied foerageren. Andere vleermuissoorten zijn niet in het plangebied waargenomen. Verblijfplaatsen, vliegroutes of andere belangrijke onderdelen uit het leefgebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen.

In het nabijgelegen park foerageerden wel enkele tientallen gewone dwergvleermuizen boven het water en vlogen enkele laatvliegers en ruige dwergvleermuizen foeragerend rond.

2e onderzoeksronde

Tijdens de tweede ronde was wederom slechts sprake van enkele (3-4) langsvliegende gewone dwergvleermuizen in het plangebied. Ruim voor zonsopgang werd de laatste vleermuis waargenomen. Invliegers zijn niet gezien. Andere soorten zijn niet waargenomen. Het plangebied vormde geen (onderdeel van) een vliegroute.

5.1.2 Najaar

Pm.

5.1.3 Effecten

Het plangebied is in de zomer niet van belang voor vleermuizen. Er zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen, het vormt geen onderdeel van een vliegroute en maakt geen essentieel onderdeel uit van het foerageergebied.

5.2 OVERIGE

Er zijn geen overige van belang zijnde waarnemingen gedaan.

6 CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES

Aan de Beiroetdreef te Utrecht staat de basisschool Overvecht. Er zijn plannen om de school te slopen en op de locatie nieuwe bebouwing te realiseren. Bij een verkennend onderzoek is geconcludeerd dat de bebouwing mogelijk van belang kan zijn voor vleermuizen. Laneco is vervolgens gevraagd een gericht onderzoek uit te voeren naar deze soortgroep.

Deze rapportage beschrijft het onderzoek wat in het kraamseizoen is uitgevoerd. Voor een volledig onderzoek zijn ook 2 rondes in het najaar nodig.

6.1 CONCLUSIE

In en om het plangebied is alleen de gewone dwergvleermuis waargenomen. Het plangebied wordt beperkt gebruikt als foerageergebied en om door te vliegen. Er zijn in de zomer geen verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen van het leefgebied van vleermuizen waargenomen. In het op ongeveer 100 meter gelegen park wordt veel intensiever gebruikt door verschillende soorten vleermuizen. Het belang van het plangebied voor vleermuizen in de zomer is echter minimaal.

6.2 CONSEQUENTIES

6.2.1 *Vleermuizen*

Kraamkolonies, verblijfplaatsen of belangrijke onderdelen uit het leefgebied van vleermuizen zijn niet aangetroffen in de zomer. Er zijn vanuit de zomersituatie ten aanzien van vleermuizen geen consequenties te verwachten voor het plan.

BIJLAGE 1 LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV, Utrecht.

Helmer, W., Limpens, H.J.G.A. en Bongers., W., 1e versie 1988, Handleiding voor het inventariseren en determineren van Nederlandse vleermuissoorten met behulp van bat-detectors, Stichting vleermuis-onderzoek (dr. L. Bels stichting).

Huizinga, N., 2011. Werkatlas Zoogdieren van Gelderland. Zoogdieratlas.nl.

Limpens, H., K. Mosterd en W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen; Onderzoek naar verspreiding en ecologie; KNNV Uitgeverij.

Netwerk Groene Bureaus, GAN, 2013, Vleermuisprotocol.

Websites:

www.vleermuis.net

www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN OP KAART

